



Datum van inontvangstneming : 23/05/2016

Zaak C-186/16

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing in de zin van artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

1 april 2016

Verwijzende rechter:

Curte de Apel Oradea (Roemenië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

3 maart 2016

Verzoekende partijen:

Ruxandra-Paula Andriciuc e.a.

Verwerende partij:

Banca Românească SA

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Vordering tot nietigverklaring van bepaalde bedingen in kredietovereenkomsten gesloten tussen de verzoekers en verweerster; bevel aan verweerster om een nieuw aflossingsschema op te stellen voor elke kredietovereenkomst waarin is bedongen dat het krediet in Roemeense lei (RON) wordt terugbetaald, waarbij het bedrag van het krediet op de datum van sluiten van de kredietovereenkomst van Zwitserse frank (CHF) in RON wordt geconverteerd; vergoeding van de proceskosten.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Vragen van uitlegging van de artikelen 3, lid 2, en 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten.

Rechtsgrondslag: artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

1. Moet artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13 aldus worden uitgelegd dat de aanzienlijke verstoring van het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen strikt moet worden beoordeeld aan de hand van de situatie ten tijde van sluiten van de overeenkomst of valt daaronder ook het geval waarin de prestatie van een consument tijdens de uitvoering van een duurovereenkomst als gevolg van aanzienlijke schommelingen van de wisselkoers onredelijk bezwarend is geworden ten opzichte van de situatie ten tijde van sluiten van de overeenkomst?

2. Moet de duidelijkheid en begrijpelijkheid van een beding in een overeenkomst in de zin van artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13 aldus worden opgevat dat dit beding enkel de redenen die ten grondslag liggen aan de opname ervan in de overeenkomst en het werkingsmechanisme hoeft te bevatten, of moet het ook alle mogelijke gevolgen ervan illustreren die kunnen leiden tot een variatie van de door de consument betaalde prijs, bijvoorbeeld het koersrisico, en kan in het licht van richtlijn 93/13/EEG worden aangenomen dat de plicht van de bank om de cliënt op het moment van de kredietverlening voor te lichten uitsluitend betrekking heeft op de voorwaarden van het krediet, namelijk de rente, de commissies en de zekerheden ten laste van de kredietnemer, maar de mogelijke appreciatie of depreciatie van een buitenlandse munt niet onder deze informatieplicht valt?

3. Moet artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG aldus worden uitgelegd dat de uitdrukkingen „eigenlijk voorwerp van de overeenkomst” en „gelijkwaardigheid van enerzijds de prijs of vergoeding en anderzijds de als tegenprestatie te leveren goederen of te verrichten diensten” een beding omvatten dat is opgenomen in een kredietovereenkomst in vreemde valuta tussen een verkoper en een consument waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, krachtens hetwelk het krediet in dezelfde valuta moet worden terugbetaald?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (PB L 95, blz. 29): de artikelen 3, lid 1, en 4, leden 1 en 2.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Legea nr. 193/2000, privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori, care transpune Directiva 93/13/CEE (wet nr. 193/2000 betreffende oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen verkopers en consumenten tot omzetting van richtlijn 93/13/EEG

Artikel 4

„(1) Een beding in een overeenkomst waarover niet rechtstreeks met de consument is onderhandeld, wordt als oneerlijk beschouwd indien het op zich of in samenhang met andere bepalingen van de overeenkomst, in strijd met het vereiste van goede trouw, het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort.

(6) De beoordeling van het oneerlijke karakter van bedingen heeft geen betrekking op de bepaling van het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst, noch op de gelijkwaardigheid van enerzijds de prijs of vergoeding en anderzijds de als tegenprestatie te leveren goederen of te verrichten diensten, voor zover die bedingen duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd.”

Bijlage

„(1) Worden als oneerlijk beschouwd de contractuele bedingen die:

[...]

p) bepalen dat de prijs van de goederen wordt vastgesteld op het ogenblik van levering, dan wel de verkoper van de goederen of de dienstverrichter het recht verlenen zijn prijs te verhogen, zonder dat de consument in beide gevallen het overeenkomstige recht heeft om de overeenkomst op te zeggen, indien de eindprijs te hoog is ten opzichte van de bij het sluiten van de overeenkomst bedongen prijs.

De bepalingen van dit punt staan niet in de weg aan bedingen van prijsindexering, voor zover deze wettig zijn en de wijze waarop de prijs wordt aangepast hierin expliciet beschreven is;

[...]

(2) Punt 1, onder a), p) en t) is niet van toepassing op:

a) transacties met betrekking tot effecten, financiële instrumenten en andere producten of diensten waarvan de prijs verband houdt met de fluctuaties van een beurskoers of een beursindex dan wel financiële marktkoersen waar de verkoper geen invloed op heeft;

b) overeenkomsten voor de aankoop of verkoop van vreemde valuta, reischeques of internationale in deviezen opgestelde mandaten of andere internationale betalingsinstrumenten.”

Cod civil (burgerlijk wetboek) (1864, van kracht op de datum van sluiten van de overeenkomsten)

Artikel 970

„Overeenkomsten worden te goeder trouw ten uitvoer gelegd.

Een overeenkomst heeft niet alleen de uitdrukkelijk overeengekomen rechtsgevolgen, maar ook die welke, naar de aard van de overeenkomst, uit de eisen van redelijkheid en billijkheid, de gewoonte of de wet voortvloeien.”

Artikel 1578

„De verplichting uit een leningsovereenkomst beperkt zich steeds tot het bedrag in cijfers dat in de overeenkomst is aangegeven.

Bij een stijging of een daling van de koers van de valuta's voordat de betalingstermijn vervalt, moet de schuldenaar het geleende bedrag terugbetalen en is hij verplicht dit terug te betalen in uitsluitend de valuta die ten tijde van de betaling in omloop is.”

Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 3 din 12 martie 2007 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice (verordening nr. 3 van Banca Națională a României van 12 maart 2007 betreffende de beperking van het kredietrisico voor leningen aan natuurlijke personen)

Artikel 4⁴, van kracht op 22 augustus 2008

„Kredietverleners zijn verplicht hun cliënten in de aflossingsschema's van het krediet bij de kredietovereenkomsten of, indien geen aflossingsschema's worden opgesteld, door een afzonderlijke vermelding in de kredietovereenkomsten, ervan in kennis te stellen dat de verschuldigde bedragen naar boven kunnen worden bijgesteld indien zich een koersrisico of renterisico verwezenlijkt of indien de kosten van het krediet stijgen door commissies en andere in de overeenkomst bedongen administratieve lasten.”

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

Op 2 april 2014 hebben Ruxandra-Paula Andriciu en andere verzoekers verweerster SC BANCA ROMÂNEASCĂ SC voor de Tribunal Bihor gedaagd.

In hun verzoekschrift hebben verzoekers verzocht om nietigverklaring van bepaalde bedingen in kredietovereenkomsten en aanvullende handelingen, aangezien door de aanzienlijke stijging van de waarde van de Zwitserse frank ten opzichte van de Roemeense leu het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen is verstoord, mede doordat de inkomens van consumenten in een andere valuta luiden dan de valuta van de kredietovereenkomst, zodat de kosten die consumenten moeten dragen inmiddels van een andere orde zijn, namelijk het dubbele van hetgeen op het moment van sluiten van de overeenkomst was voorzien.

In de periode waarin de kredieten zijn verstrekt, te weten van april 2007 tot oktober 2008, schommelde de wisselkoers RON-CHF tussen (bij benadering) 2,09 en 2,4 RON/1 CHF; op de datum van indiening van het beroep bedroeg de wisselkoers 3,6634 RON/1 CHF, en momenteel bedraagt hij ongeveer 4,06 RON/1 CHF.

Op 30 april 2015 heeft de Tribunal Bihor het beroep van verzoekers verworpen, in wezen op grond van de overweging dat het opleggen van waarschuwingsplichten enkel mogelijk was geweest als met zekerheid kon worden vastgesteld dat verweerster in de jaren 2007/2008 op de hoogte was van het gegeven dat de schommelingen van de wisselkoers CHF-RON in de toekomst dramatische gevolgen zouden hebben voor het vermogen van verzoekers. Uit het bewijsmateriaal is echter niet gebleken dat verweerster op het moment van sluiten van de overeenkomsten op de hoogte was van het gegeven dat de wisselkoers in de toekomst aanzienlijk zou stijgen. De Tribunal Bihor heeft dus verklaard dat verweerster niet kan worden verweten dat zij op de hoogte was van de toekomstige stijging van de wisselkoers en dit gegeven voor verzoekers verborgen had gehouden, omdat schommelingen van de wisselkoers inherent zijn aan elke in buitenlandse valuta luidende lening. De kans dat deze koers wijzigt is des te groter naarmate de aflossingsperiode langer is. Deze rechter heeft bovendien geoordeeld dat de depreciatie van de nationale valuta een omstandigheid is die volgt op de totstandkoming van de overeenkomsten en ook deze niet bekend was aan verweerster, terwijl verzoekers ter terechtzitting vrijwel unaniem hebben erkend dat zij hadden begrepen dat hun een lening in Zwitserse franken was verstrekt en zij het bedrag in dezelfde valuta moesten terugbetalen.

Verzoekers hebben tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld en gevorderd dat het vonnis wordt herzien en hun beroep wordt toegewezen.

De verwijzende rechter stelt vast in de periode 2007/2008 tussen verzoekers en verweerster kredietovereenkomsten zijn gesloten met het oog op de aankoop van onroerende goederen, de herfinanciering van andere kredieten of consumptie. Uit de overeenkomsten blijkt dat de kredieten zijn verstrekt in CHF.

In de kredietovereenkomsten is het volgende bedongen:

Artikel 1 – Voorwerp van de overeenkomst

„(1) Bij de onderhavige overeenkomst verstrekt de bank aan de kredietnemer een lening, hierna te noemen „krediet”, ten belope van een bedrag niet hoger dan [...] CHF.

(2) Het krediet moet worden terugbetaald in dezelfde valuta.”

Artikel 8 – Aflossing van het krediet

„(1) De kredietnemer lost het krediet af in de valuta waarin het is verstrekt.

(2) Het krediet wordt afgelost overeenkomstig de aflossingsschema's [...]

[...]"

Artikel 9 – Andere betalingsvoorwaarden

„[...]”

Artikel 10 – Zekerheden voor de aflossing

„[...]”

Enkele verzoekers zijn met verweerster handelingen ter aanvulling van de kredietovereenkomsten overeengekomen, waarin in artikel 1, punt t), is bedongen dat onder aflossing wordt verstaan „elke betaling die strekt tot aflossing van het krediet. Deze moet worden verricht in de valuta waarin het krediet is verstrekt, op de vervaldatum vermeld in het aflossingsschema.”

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

In het kader van het hoger beroep hebben partijen in grote lijnen de in eerste aanleg aangevoerde argumenten herhaald.

Argumenten van verzoekers

In de middelen van beroep hebben verzoekers gesteld dat zij ten tijde van de sluiting van de overeenkomst het volste vertrouwen hadden in de kredietinstellingen en dat tijdens de economische hoogconjunctuur de meest ingenieuze oplossingen zijn gevonden voor het verstrekken van kredieten.

Het product „krediet in CHF” is op misleidende wijze gepresenteerd zodat de consument zou opteren voor een dergelijk product in plaats van kredieten in RON of EUR. Voor dit soort producten is in de periode 2007/2008 een grootschalige reclamecampagne gevoerd, die deel uitmaakte van de marketingstrategie van de bank en van andere financiële instellingen.

Hoewel verweerster op de hoogte was van de daarmee verbonden risico's (verborgen of variabele kosten, een hogere aflossingstermijn ten opzichte van de inkomens van de kredietnemers, stijging van de wisselkoers) heeft zij de consumenten niet gewaarschuwd, waardoor het koersrisico volledig bij hen is komen te liggen.

Het hogere risico van kredieten in CHF bestond in de schommeling van de wisselkoers, een aspect waarover de consumenten op geen enkele manier zijn voorgelicht. De indruk van stabiliteit voor dat type krediet werd gewekt door het verschil in de rentevoet die werd toegepast ten opzichte van in euro of dollar luidende kredieten.

De wisselkoers RON-CHF is in de praktijk niet stabiel gebleken, maar de CHF is met meer dan 100 % geapprecieerd ten opzichte van de RON. De bank loopt geen koersrisico en maakt aanzienlijke winsten, terwijl de kredietnemer het gehele risico draagt. Verweerster was gehouden te waarschuwen voor potentiële risico's omdat de euro en de leu door de bescherming van de wisselkoers EUR-RON door Banca Națională a României (BNR) aan elkaar zijn gekoppeld, terwijl de Zwitserse frank vrij kan schommelen op de internationale financiële markt.

Kredietinstellingen zijn positieve plichten opgelegd om contractpartijen vóór sluiting van een kredietovereenkomst voor te lichten, te waarschuwen en te adviseren. Niet-nakoming van deze plichten levert schending van de wet op en vormt een onrechtmatige daad die nietigheid van de bedingen over de verplichting tot aflossing van het krediet in CHF kan meebrengen. De precontractuele informatieplicht strekt ertoe te garanderen dat de instemming geldig is en er geen gebreken aan kleven, zodat verstoring van het evenwicht tussen rechten en verplichtingen van partijen wordt voorkomen.

Daardoor wordt het voor de consument eenvoudiger om vóór de sluiting van de overeenkomst zorgvuldig te overwegen en wordt gegarandeerd dat de bepalingen van artikel 1, lid 1, van wet nr. 193/2000 volledig worden nageleefd.

De bank is tevens gehouden te adviseren en te waarschuwen, dat wil zeggen de aandacht te vestigen op de risico's en gevaren van een bepaalde transactie. Dat is van des te groter belang naarmate het krediet in CHF valt binnen de categorie van producten die als speculatief worden beschouwd, waarvoor advisering, oriëntering en bijstand van de potentiële contractpartij over de wenselijkheid van een bepaalde overeenkomst nodig is.

Kredietconsulenten zijn deze plicht niet nagekomen, aangezien de voorzienbaarheid van de wisselkoers voortvloeit uit de omstandigheid dat de CHF op het moment van sluiten van de overeenkomsten op een historisch laag niveau stond. De informatieplicht is enkel unilateraal nagekomen, daar de bank vóór sluiting van de overeenkomst navraag heeft gedaan naar de vermogenssituatie van de kredietnemers, en het is deloyaal en discriminerend dat zij unilateraal van aard is. Niet-nakoming van deze in bindende wettelijke bepalingen neergelegde plicht leidt tot absolute nietigheid van de overeenkomst en dus van de bepaling betreffende de terugbetaling van het krediet in de valuta waarin het is verstrekt tegen de wisselkoers van de datum van betaling van elke termijn.

Als de bank haar verplichtingen naar behoren was nagekomen, zouden de consumenten deze overeenkomsten niet hebben gesloten. In die zin heeft ook het Hof van Justitie van de Europese Unie geoordeeld in het arrest Mohamed Aziz, C-415/11.

De bedingen over de verplichting het verstrekte krediet af te lossen en het koersrisico te dragen vallen onder de algemene definitie van oneerlijke bedingen

in artikel 4, lid 1, van wet nr. 193/2000, en van punt 1, onder b), van de bijlage daarbij.

Een beding kan oneerlijk worden verklaard als het aan de volgende drie voorwaarden voldoet: ontbreken van onderhandelingen, aanzienlijke verstoring van het evenwicht en opname in strijd met de goede trouw.

De verplichting van de bank om het kredietbedrag ter beschikking te stellen moet in evenwicht zijn met de verplichting van de consument om het krediet af te lossen. Het Hof van Justitie heeft immers in het arrest Mohamed Aziz, C-415/11, verklaard dat het evenwicht in strijd met de goede trouw wordt verstoord als de verkoper door op eerlijke en billijke wijze te onderhandelen met de consument redelijkerwijs ervan kon uitgaan dat de consument een dergelijk beding zou aanvaarden indien daarover afzonderlijk was onderhandeld. Door de manier waarop de verkoper te werk is gegaan, heeft de consument een overeenkomst getekend met als voorwerp een nadelig kredietproduct zonder de risico's ervan te kennen.

Het evenwicht is aanzienlijk verstoord doordat het terug te betalen bedrag wordt aangegeven in een valuta die de consumenten niet kenden op het moment van sluiten van de kredietovereenkomst, die niet werd gebruikt als betalingsinstrument of als referentie in overeenkomsten gesloten op het grondgebied van Roemenië, door de bank is gepresenteerd als de stabielere valuta, die niet blootstaat aan schommelingen, een valuta die hun bij gelijke rating in de gelegenheid stelde een hogere lening op te nemen dan kon worden verstrekt als het krediet in leu, euro of dollar had geluid en op de Roemeense markt in voldoende hoeveelheden beschikbaar was.

Door het op de markt brengen van kredietproducten in CHF werd de wisselkoers volmaakt voorzienbaar voor de bank en tegelijkertijd onmogelijk te voorzien voor consumenten vanwege hun niveau van kennis en begrip. Het duidelijke bewijs van het verstoorde evenwicht kan worden afgeleid uit het feit dat het koersrisico enkel door de consumenten wordt gedragen.

Het verstoorde evenwicht en de goede trouw worden in het acquis communautaire tezamen beschouwd, zodat verweerster in redelijkheid kon voorzien dat consumenten een beding dat een verdubbeling van de kredietkosten kort na de ondertekening van de kredieten inhoudt in geval van afzonderlijke onderhandelingen op basis van juiste informatie niet zouden aanvaarden. Als de bank de verplichting tot doelmatig beheer van het kredietrisico was nagekomen, had zij dit product niet moeten verkopen of had zij consumenten adequaat moeten waarschuwen voor de risico's, en dit krediet selectief moeten verstrekken, niet aan een groot aantal consumenten.

In de periode van 2007 tot 2014 is de koers EUR-RON gestegen met 30 %, de koers USD-RON met 40 % en de koers CHF-RON met 100 %. Doordat de bank

de op haar rustende precontractuele verplichtingen niet is nagekomen, was het voor consumenten onmogelijk zich bewust te worden van de risico's dat een krediet in CHF voor hen meebracht, een aspect dat de kwade trouw van verweerster aan het licht bracht.

De schending van de op haar rustende verplichtingen door verweerster heeft absolute nietigverklaring tot gevolg van de clausules in de overeenkomsten waarbij is bedongen dat de consumenten verplicht zijn het krediet terug te betalen in CHF en het koersrisico van deze valuta te dragen.

De manier waarop zij is opgetreden heeft het consumenten onmogelijk gemaakt de risico's te kennen die het product dat het voorwerp van de overeenkomst is, voor hen meebracht. De natuurlijke consequentie van de kwalificatie van de bedingen als oneerlijk is het wegnemen van de rechtsgevolgen ervan jegens consumenten. Aangezien de verwijzing naar de CHF heeft gefungeerd als beding dat beschermt tegen koersrisico's, zouden de overeenkomsten zonder een dergelijke verwijzing naar de valuta nog steeds rechtsgevolgen moeten sorteren. De oplossing van het „bevriezen” van de koers op het moment van sluiten van de overeenkomst wordt gerechtvaardigd met de overweging dat deze koers de enige is die de consument kan kennen en bewust kan aanvaarden.

Verzoekers hebben gesteld dat de betrokken bedingen niet duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd, omdat zij geen gegevens bevatten die de consument op transparante wijze informeren over de perspectieven voor de ontwikkeling van de wisselkoers noch over de manier waarop aanvullende lasten die voor de consument op het moment van sluiten van de overeenkomst onvoorzienbaar zijn, afhankelijk van deze ontwikkeling – die voor de verkoper voorzienbaar is – worden gedragen, en ook niet over de manier waarop het contractuele evenwicht wordt gehandhaafd.

Argumenten van verweerster

In haar verweerschrift heeft verweerster gesteld dat het beroep niet-ontvankelijk is in het licht van de bepalingen van punt 1, onder p), in samenhang met punt 2, onder a), van de bijlage bij wet nr. 193/2000, waarbij bedingen krachtens welke het bedrag van de overeenkomst gewijzigd kan worden wanneer de prijs is gekoppeld aan de fluctuaties van een wisselkoers, uitdrukkelijk van de categorie oneerlijke bedingen zijn uitgesloten. Deze wisselkoers kan door niemand worden beheerst, zodat het type actie waarvan verzoekers gebruik hebben gemaakt, niet valt binnen het stelsel van Roemeens recht dat door de Codul de procedură civilă (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) is geregeld.

De kredietovereenkomsten zijn rechtmatig gesloten, met inachtneming van alle voorwaarden voor de geldigheid die de wet op het moment van sluiten ervan stelde en met inachtneming van alle voorschriften voor de verstrekking van kredieten die door de bank en BNR zijn vastgesteld. Het krediet is

overeenkomstig de verzoeken van de cliënten verstrekt in Zwitserse franken, aangezien de verstrekking van in vreemde valuta luidende kredieten door geen enkel voorschrift wordt verboden.

Al in de precontractuele fase heeft de bank potentiële cliënten voorgelicht over alle relevante aspecten die door wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen zijn opgelegd, maar ook over het risico dat verbonden is aan schommelingen van de wisselkoers voor cliënten die een inkomen in lei beuren. Aan de toekomstige begunstigde van het krediet zijn alle noodzakelijke gegevens verstrekt over de voorwaarden voor de verstrekking van het krediet, er is antwoord gegeven op alle vragen en gereageerd op alle geuite twijfels. Niemand had de schommeling van de wisselkoers kunnen voorzien die zich meerdere jaren na het sluiten van de kredietovereenkomsten zou voordoen door de schommelingen op mondiaal niveau, als hij de mogelijkheid had informatie op de financiële markten te vergaren.

De zekerheid van het in CHF luidende krediet is nooit gegarandeerd, omdat het bekend is dat de wisselkoers schommelt. Van belang is niet of verzoekers de ongunstige ontwikkeling van de wisselkoers daadwerkelijk hadden kunnen voorzien, maar of zij op de hoogte waren van het feit dat de betrokken wisselkoers zou kunnen variëren in opwaartse richting. Dat aspect was verzoekers bekend, maar zij hebben gehoopt dat dat niet nogmaals zou gebeuren.

Wisselen van RON in CHF brengt voor de bank geen winst mee, aangezien de bank geen CHF produceert om met winst te verkopen, maar voor de dekking van de in die valuta luidende kredieten CHF moet kopen. Het is niet zo dat de kredieten in RON luiden en in CHF moeten worden terugbetaald, maar zij luiden in CHF en de kredietnemer kon de termijn van het krediet rechtstreeks in die valuta betalen. De voordelen op het moment van het sluiten van de kredietovereenkomst waren de enige aspecten waarin verzoekers geïnteresseerd waren en zij hebben hun keuze gemaakt met volledige kennis van zaken, waarschijnlijk met enige lichtvaardigheid. Verzoekers willen het risico van schommeling van de wisselkoers afschuiven op de bank en verzoeken haar alle kosten op zich te nemen, hoewel de kredietovereenkomst zodoende betekenisloos wordt.

De wisselkoers heeft in de jaren 2006/2007 niet zijn historische dieptepunt bereikt, maar was al jarenlang op hetzelfde niveau, een omstandigheid waardoor de Zwitserse frank als stabiele munt kon worden gekwalificeerd. Op grond van de toentertijd beschikbare gegevens kon de munt worden gekwalificeerd als stabiel, met een gering koersrisico.

Een beding met de strekking dat een bedrag moet worden terugbetaald in dezelfde valuta kan niet als oneerlijk worden opgevat. Alle volgende transacties zijn verricht voor rekening en op verzoek van de cliënt, terwijl de cliënt uit het kredietaanbod een product heeft gekozen dat aan zijn behoeften beantwoordt. Dat

bepaalde vooraf vormgegeven producten en bepaalde gestandaardiseerde kredietovereenkomsten bestaan, is niet van invloed op de vrijheid van de kredietnemer om te kiezen voor een bepaald product en staat niet in de weg aan de constatering dat onderhandelingen zijn gevoerd.

De consument heeft steeds de optie de overeenkomst met de andere partij niet te sluiten en over de bedingen erin te onderhandelen. In de praktijk van het bankwezen zijn er geen overeenkomsten waarin wordt bedongen dat het bedrag wordt verstrekt in de ene valuta en wordt afgelost in een andere valuta. Verzoekers hebben onderhandeld over het beding met betrekking tot de valuta van de lening doordat zij hebben verzocht om een lening in CHF, maar zij hebben niet verzocht om onderhandelingen over het beding betreffende de terugbetaling van de lening in dezelfde valuta. Op de datum van de verstrekking van het krediet was terugbetaling in CHF voor de kredietnemers het voordeligst.

De voorwaarde van een aanzienlijke verstoring van het evenwicht doet niet ter zake, want de bank was te goeder trouw: zij had een krediet verstrekt in CHF en mocht verwachten dat dat in dezelfde valuta zou worden afgelost. De stelling dat verzoekers de valuta in kwestie niet kenden, kan niet worden aanvaard, want dankzij de moderne communicatiemiddelen kan iedereen er kennis van hebben.

De Zwitserse frank is een van de voornaamste valuta en wordt in alle financiële markten op ruime schaal aanvaard en verhandeld. De waarde ervan is gestegen ten opzichte van alle andere valuta's vanwege de ontwikkeling van de internationale markt.

De terugbetaling van de lening in de geleende kwantiteit en de kwaliteit is een verplichting die aan de basis ligt van de bancaire kredietovereenkomst.

Volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie is het enkel mogelijk bepaalde bedingen in overeenkomsten oneerlijk te verklaren als deze niet op duidelijke, eenvoudige en begrijpelijke wijze zijn geformuleerd. Als zij aan deze voorwaarden voldoen, kan de rechter niet eenzijdig tussenkomen in de wilsovereenstemming tussen de partijen. De conclusie dat het op het moment van sluiten van de overeenkomsten bekend was dat de koers zou stijgen, bewijst niets, want dit zijn overwegingen post factum. Op dit moment kan worden gesteld dat deze voorwaarden niet voordelig zijn voor de partijen, maar de bank kan geen kwade trouw worden verweten.

Het beding met betrekking tot de aflossing van de lening in dezelfde valuta was geen verborgen beding, maar een natuurlijke consequentie van de omstandigheid dat de lening in CHF luidt. Een rechtshandeling kan enkel nietig zijn indien wettelijke vormvoorschriften en materiële voorschriften op het moment van sluiten ervan niet in acht zijn genomen. De daaropvolgende risico's zijn gebeurtenissen waardoor de uitvoering van de verplichting onmogelijk wordt. De kredieten zijn niet verstrekt in lei en zijn niet gekoppeld aan de wisselkoers RON-

CHF, zodat niet kan worden gezegd het gaat om een valutabeding dat dient als beschermingsconstructie.

Het verwijt van bedrog veronderstelt opzet, wat „buiten redelijke twijfel” moet worden bewezen, daar de rechtsverhoudingen tussen de partijen geregeld worden door de voorschriften voor aansprakelijkheid uit overeenkomst. De risico's veroorzaakt door de financiële crisis of de onvoorzienbaarheid van de ontwikkeling van de wisselkoers drukken niet alleen op de bank, maar ook op de cliënt, want zij kunnen door een professionele organisatie als de bank niet worden geïdentificeerd.

De verplichting tot aflossing houdt verband met de verplichting van de bank de lening in de overeengekomen valuta ter beschikking te stellen. De vernietiging van een daarmee overeenkomende, al nagekomen verplichting leidt tot vernietiging van de kern van de kredietovereenkomst en het ontstaan van een blokkade in de kredietmarkt.

Verweerster heeft gesteld dat het verstoorde evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van partijen uitsluitend betrekking moet hebben op het moment van sluiten van de overeenkomst, dat de informatieplicht van de verkoper binnen redelijke grenzen moet worden gehandhaafd en dat niet kan worden geëist dat zij de wisselkoers voor een lange periode voorziet. Op de datum van sluiten van de overeenkomsten waren banken niet gehouden consumenten voor te lichten over het koersrisico.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

Verzoekers hebben aangevoerd dat het aanzienlijk verstoorde evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van partijen is veroorzaakt door de depreciatie van de leu ten opzichte van de Zwitserse frank, die zich heeft voorgedaan tijdens de uitvoering van de overeenkomsten. Daarom acht de rechter een antwoord op de eerste vraag noodzakelijk.

In verband met die prejudiciële vraag meent de nationale rechter dat de Europese rechter zich nog niet heeft uitgesproken over deze kwestie en dat de rechtspraak over de uitlegging van het begrip aanzienlijk verstoord evenwicht als bedoeld in artikel 3, lid 1, geen betrekking heeft op de kwestie die in deze vraag aan de orde wordt gesteld, maar enkel op de criteria voor de beoordeling van dat begrip vanuit inhoudelijk oogpunt (arresten van 14 maart 2013, Mohamed Aziz, C-415/11, en van 16 januari 2014, Constructora Principado, C-226/12).

Met betrekking tot de stellingen dat de voor oneerlijk gehouden bedingen niet duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd, omdat consumenten de strekking van de op zich genomen verplichtingen niet hebben kunnen beoordelen omdat zij niet waren voorgelicht over het koersrisico, acht de rechter een antwoord van het Hof op de tweede prejudiciële vraag noodzakelijk.

Uit de rechtspraak van het Hof blijkt dat het voor een consument van wezenlijk belang is dat hij, vóór sluiting van de overeenkomst, kennisneemt van alle contractvoorwaarden en de gevolgen van de sluiting van de overeenkomst. Op basis van de aldus verkregen informatie zal hij beslissen of hij door middel van een overeenkomst gebonden wenst te zijn aan een verkoper (arresten RWE Vertrieb, C-92/11, punt 44; Kásler en Káslerné Rábai, C-26/13, punt 70, en Bucura, C-348/14).

De verwijzende rechter verwijst naar de arresten van 30 april 2014, Arpad Kásler (C-26/13) en van 9 juli 2015, Bucura (C-348/14) in die zin.

De omstandigheden van de onderhavige zaak verschillen van die in de zaak Kásler en van die van de zaak Bucura. In deze zaak heeft verweerster op basis van de bedingen in de overeenkomsten een lening in CHF verstrekt, die zij ook in CHF terugbetaald wenst te zien. Verzoekers zijn vrij zich CHF te bezorgen waar zij willen, terwijl de termijnen van de lening niet zijn berekend op basis van de door de bank aangehouden aankoopkoers voor CHF (zoals in de zaak Kásler).

In casu is de CHF sinds de verstrekking van de lening aanmerkelijk geapprecieerd, met nadelige gevolgen voor verzoekers. Daarom moet worden vastgesteld of de bank in het kader van haar informatieplicht op het moment van sluiten van de kredietovereenkomsten gehouden was de cliënten ook voor te lichten over de mogelijke toekomstige appreciatie of depreciatie van de CHF en of dit beding, om te worden beschouwd als duidelijk en begrijpelijk in de zin van artikel 4 van de richtlijn, ook alle mogelijke gevolgen ervan moet illustreren die kunnen leiden tot een variatie van de door de consument betaalde prijs, bijvoorbeeld het koersrisico.

Daarnaast meent de rechter dat een antwoord op de derde vraag noodzakelijk is met betrekking tot artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13, dat een uitzondering vormt op de inhoudelijke toetsing van oneerlijke bedingen waarin de door die richtlijn ingevoerde consumentenbeschermingsregeling voorziet.